

Kan århushistorier få sure smileyer?

Årshistorier

Her er fem århushistorier, frisk fra internettet. Prøv at tage stilling til hvilke af disse historier der er bedst, og hvilke der er dårligst og husk på bedømmelsen til slutningen af artiklen ved at give dem fra 1 til 10 smileyer.

Stigerne med på indkøb

- Hvorfor har århusianerne stiger med når de går på indkøb?
- Fordi priserne er så høje.

På motorvejen

- En århusianer kører på motorvejen E 45 med sin kone; pludselig lyder det i radioen:
- På E45 er der nord for Skanderborg en spøgelsesbilist der kører i det forkerte spor. Så siger århusianeren til sin kone:
 - Det gør de da alle sammen.

Sennep

- Hvorfor har århusianerne altid sennep og remoulade med på toilettet?
- Fordi de ikke kan lide pølser uden sennep og remoulade...

Når man nærmer sig Århus

- Hvordan kan man se, at man nærmer sig Århus?
- Jo, så bliver pigerne grimmere end køerne!

Ishockey

- Hvorfor har Århus ikke et ishockeyhold?
- De druknede under sommertræningen

Dette er en artikel om hvad en århushistorie i det hele taget er, og hvad der gør at vi synes at nogle historier er bedre end andre. Jeg vil prøve at opstille en metode til at regne ud hvor morsom en århushistorie er, så vil jeg afprøve min teori ved at sammenligne min rangordning af historierne med den rangordning som 58 mennesker umiddelbart gav. Til sidst vil jeg overveje århushistoriernes sociologiske funktion.

Definitionen på en århushistorie

Forskellen

- Hvad er forskellen på molbohistorier og århushistorier?
- Molbohistorierne er opdigtede.

Molbohistorier er (var) beretninger om fiktive molboers toseri, mens århushistorier typisk er kortere, ikke beretninger, men blot vits, og som regel formet som en gåde om århusianske toserier – altså en blanding af tosehistorie, vits og gåde.

Beretninger er tekster der skal have en begyndelse, en midte der fremstiller episoder med konkrete (fiktive eller virkelige) personer, og en slutning. En vits skal have en morsom pointe som forklarer en uventet, men logisk mulig og nødvendig sammenhæng mellem oplæggets ellers umiddelbart uforenelige dele. Definitionen på en gåde er at fortælleren stiller et spørgsmål som tilhørerne ikke kan svare på, og derefter kommer med løsningen på gåden, som skal fremstå med en eller anden form for overbevisende selvfølgelighed.

En vits er ikke altid en gåde:

Flyve til Argentina

- Det var en tosse der ringede til lufthavnen og spurgte:
- Hvor lang tid tager det at flyve til Argentina?
- Et øjeblik!
- Mange tak, sagde tossen og lagde røret.

Men de århushistorier der ikke udtrykkeligt er formet som gåder, men som korte beretninger, opfattes alligevel sådan, fordi århushistorier typisk er gåder:

Logisk forklaring

En århusianer var sammen med en ven en tur på landet og kommer forbi en flok køer der går og græsser. Så siger århusianeren: "Jamen, så er der da ikke noget at sige til at mælken undertiden er sur, når bondemanden lader sine køer stå lige i solen".

I denne historie stilles der efter sætning 3 følgende gåde: *Hvad er århusianerens forklaring på at mælken bliver sur?* Det kræver dog en ombytning af rækkefølgen hvis den skal udformes som en regulær gådevits, og den skifter da til en vis grad karakter.

Køer på græs

- Hvorfor ser man aldrig om sommeren køer gå og græsse på markerne omkring Århus?
- Bønderne holder køerne inde for at mælken ikke skal blive sur når de står lige i solen.

En gåde er ikke en beretning, men en leg mellem fortæller og tilhørere; fortælleren stiller et spørgsmål som tilhørerne ikke kan svare på, og først efter at det er konstateret, kommer fortælleren med løsningen på gåden som skal fremstå med en eller anden form for overbevisende selvfølgelighed.

4 ben

- Hvad er det der har fire ben, men som ikke kan gå?

- ?
- En seng.

En århushistories smileyværdi

Hvad er det så der gør den ene historie bedre end den anden? Kvaliteten kan ligge mange forskellige steder – især da en århushistorie er en kombination og blanding af en beretning, en vits og en gåde; den samlede kvalitet er både bestemt af dens retoriske (pragmatiske) kvaliteter som gåde og vits og af de semantiske kvaliteter som vits og beretning. Jeg vil derfor efter princippet del og hersk dele den globale vurdering op i en række parametre hvorpå vurderingerne kan variere uafhængigt af hinanden.

I enhver beretning, og i den beretning der ligger bag en vits, skal der være en semantisk slutning, dvs. et afsnit der viser hvordan episoden slutter på en uforudset måde. I vittigheden skal der også være en retorisk pointe (der ofte, men ikke altid udgøres af slutningen). Selv om denne pointe er og skal være uventet, skal den ikke blot være logisk mulig, men også logisk nødvendig.

Pointer kan være af forskellige typer der ikke er lige morsomme. I *Når man nærmer sig Århus* er det uventede som sætter spørgsmålet i nyt lys, at århusianere ikke blot er dumme, men også grimme og uværdige. Også i *På motorvejen* består Århusianerens tos-seri alene i at han som århusianer er uværdig, dvs. mere senil end andre. Den pointe at århusianere er uværdige, er en pointe, men det er den ringeste man kan tænke sig, og giver derfor kun én glad smiley (.

Prøv så at se på denne historie:

Århusianske tagrender

- Hvorfor ligger der lort oppe i århusianernes tagrender?
- Fordi at de er så højrøvede...

Det morsomme ved den er ikke at århusianere er højrøvede (for det vidste vi ikke at de er), men at man på grund af ordet *højrøvet*, som jo ikke betegner noget latrinært, kan få lov til at tale om lort, som ellers er tabu. Ikke alle mennesker synes at dette er morsomt, men især barnlige sjæle (i alle aldre) ler alligevel af det. Det at pointen retfærdiggør at fortælleren blotter et tabuemner (sex, lort, pis, etniske grupper og fysiske handicaps), er morsommere end hån af århusianere og giver to glade smileyer: ((.

På restaurant i undertrøje

En århusianer der er kommet ind på en fin restaurant i undertrøje bliver stoppet af tjeneren. – De må ikke være herinde uden at have jakkesæt på! – Det forstår jeg ikke, siger manden. Der står jo "No smoking" på skiltet der.

Århusianerne opfatter en anden betydning af det tvetydige ord *smoking* end tjeneren i historien, og end tilhørerne uden for historien. Sådanne ordspilsvitser bygger på at langt

de fleste ord i sproget er flertydige, men næsten altid i sammenhængen for tilhørerne entydiggøres af konteksten, fx *et højt hus*, *et højt skrig*, *en høj tone*, *en høj risiko*. Sådanne ordspil opfatter jeg som morsommere end blottelser af tabuemner ((() og end hån af århusianere ((), så det giver tre smileyer: (((.

Århusiansk malkning

- Ved du hvor mange århusianere der skal til for at malke en ko?
- Tyve. To til at holde i patterne og atten til at løfte koen op og ned.

Her er der ikke tale om et ordspil. Denne historie minder om en molbohistorie, og det der her er karakteristisk for århusianerne (det som netop også er karakteristisk for molboerne), er at de ikke er så kloge. De er gode nok, slet ikke onde, men de kender ikke til alt i denne verden, og de er især ikke så gode til at vælge midler til at nå et mål. I *Århusiansk malkning* når de deres mål, men de gør det på en unødigt besværlig måde, som kan kaldes med alternativ rationalitet. Det er som regel det der også er pointen i en tosehistorie. Gåden ligger i at finde hvilken rationalitet århusianerne ikke kender til. Som prototypen på en århushistorie giver historier med alternativ rationalitet fire smileyer: ((((.

Rundkørsler

- Ved du hvad der står på skiltene ved en århusiansk rundkørsel?
- Max tre omgange!

I denne historie består århusianernes toseri ikke i at de er ukloge. Her er der mere på spil end rationalitet, for her har århusianerne ganske simpelt andre værdier end os andre. De bruger ikke rundkørsler som et besværligt men nødvendigt middel til at komme frem i trafikken, de bruger rundkørsler som en karrusel og kilde til fornøjelse; de røber derved stor barnlighed, men måske er det en barnlighed som vi andre har tabt, og som vi måske har mere brug for end vi tror. Alt gælder ikke om at komme hurtigere frem mod et mål, somme tider skal man også nyde det nu vi netop er i. Vittigheder hvor pointen er at århusianere har et alternativt værdihierarki, et værdisystem som vi andre måske skulle tilegne os, er dem der for så vidt angår pointens type, er de bedste, og de får fem smileyer: (((((.

Alle vittigheder skal have en pointe, et pludseligt omslag fra det prototypiske og forventelige til det uventede og alternative. Pointer kan være af forskellig type med hver deres kvalitet der noteres med antallet af smileyer: hån af århusianere: (; blottelse af tabuer: (((; ordspil: (((, alternativ rationalitet: ((((; alternative værdier: (((((.

Nu er der andre semantiske træk der kan have forskellig kvalitet i en århushistorie end pointen. Helt uafhængigt af pointens type, kan et eller flere momenter i historien være meget spektakulære. Fx er århusianerne handlinger i *Stigerne med på indkøb* meget spektakulære, og det man ser for sit indre øje, at århusianerne går rundt i indkøbscentret med lange stiger på skulderen, er i sig selv komisk. Derimod er handlingerne i *Ishockey*

og *Når man nærmer sig Århus* ikke på samme måde klart komiske i det man forestiller sig, hvis man visualiserer historien. Det er en skønssag om det i høj grad fremkalder komiske billeder for det indre øje, men dette skøn er vel trods alt mere intersubjektivt end vurderingen af om hele historien er god eller dårlig, og det tæller kun som en mindre del af den samlede vurdering. Jeg foreslår at de historier som er klart spektakulære og komiske får en ekstra smiley: (.

Et eksempel på en historie med en spektakulær virkning:

Børnesenge

- Hvorfor er børnesengene så høje i Århus?
- Så kan de bedre høre når børnene falder ud.

Der kan også være semantiske mangler der diskvalificerer en århushistorie. En århushistorie skal have en århusianer som hovedpersonen, P, og indeholde fem semantiske elementer: situationen S, handlingen H, målet eller motivet M, virkningen V, og tosseriet T, fx:

Huller

To forretningsmænd var på vej til møde. Da de er nær Århus, får de øje på en mand som først graver huller og derefter dækker dem til. Yderst mærkværdigt ... så de spørger manden:

- Hvad laver du?
- Jo, vi planter da træer, men min makker er desværre syg i dag

I situationen (S): *men min makker er desværre syg i dag*, udfører P: *nær Århus ... en mand*, handlingerne (H): *... som først graver huller og derefter dækker dem til*, for at nå målet (M): *vi planter da træer*, men får i stedet virkningen (V): 'ingen træer' af handlingen H på grund af århusianerens tosseri T, som her er en alternativ rationalitet: P forveksler M og V; han tror at virkningen af handlingen altid bliver lig med målet.

En-kronen

Hvorfor er Århusianerne begyndt at komme 1-kroner i kondomerne?

Så kan de altid ringe hjem, hvis de ikke kan komme!

Den situation en århushistorie handler om, bør være normal, så at århusianerens unormale tosseri sættes i relief. Problemet er i *En-kronen* at vitsen er forældet; man har ikke brug for nogen enkrone til at ringe hjem, for alle har nu om dage mobiltelefoner, og telefonkiosker til enkrone findes stort set ikke. Det betyder at denne historie diskvalificeres af at situationen ikke er normal, og den får derfor en sur smiley ; .

I *Når man nærmer sig Århus* er der næsten ingen pointe fordi århusianerne slet ikke har noget ansvar for nogen handling. Hvis der i historien ikke forekommer nogen menneskelig handling (H) udført af en århusianer (P), med et mål (M), giver det også en sur smiley ; .

Hvis virkningen eller resultatet af handlingerne (v), ikke er realistisk og nødvendig, giver det en sur smiley ; . Eksempel på en ikke realistisk eller nødvendig virkning:

Pærer

- Ved du hvor mange mennesker der skal til at skrue en pære i i Århus?
- 101. En til at holde pæren og 100 til at dreje huset rundt.

Pæren bliver slet ikke skruet i fordi pæreholderen nødvendigvis må stå på gulvet i huset og altså dreje med rundt.

Retorisk set består en århushistorie af flere sekvenser: eventuelt en beretning, en gåde, tilhørernes given op, løsningen, og tilhørernes eventuelle dom over historiens kvalitet. Det er således en retorisk kvalitet at gåden skal være for svær at løse for tilhørerne; hvis den ikke er det, giver det en sur smiley ; , som fx *Sennep*, hvor man har gættet svaret.

Pointen skal omvendt, når den kommer, være ikke blot mulig, men også selvfølgelig og tvingende for tilhørerne; hvis den ikke er det, giver det en sur smiley ; , fx *Jo, så bliver pigerne grimmere end køerne* i *Når man nærmer sig Århus*. Der er intet i det oplyste der implicerer eller involverer at århusianske piger skulle være grimmere end andre piger. Pointen er uventet, men ikke tvingende, som den fx er i *Århusianske tagrender* pga. ordet *højrvøvet*.

På tværs af de semantiske og retoriske parametre findes der et informationelt parameter, som handler om hvordan tilhørerne får deres oplysninger. Nye informationer der blot meddeles, giver ikke point; men hvis fortælleren ikke udtrykkeligt giver de nye informationer der skal gives i genren, men frigiver dem indirekte opstår der ekstra morskab.

Nullermænd

Hvad er forskellen på en nullermand og en tissemand?

- ?
- Hvis man tisser på en nullermand, bliver den mindre!

Her er pointen slet ikke udtalt; tilhørerne skal på grund af sætningers parallelle (kiastiske) opbygning selv slutte sig til den lettere sjofle pointe, og dette er forbundet med lystfølelse. Det er det som Freud i sin bog om *Vitsen og dens forbindelse til det ubevidste* kalder besparelse: Lyt til én sætning og forstå to. Sådanne besparelser kan komme i to former: forudsættelser (præsuppositioner) og underforståelser (konversationelle implikaturer).

Et eksempel på forudsættelse har vi i *Ishockey*, hvor det med ordet *sommertræningen* ikke meddeles, men forudsættes at 'ishockeyholdet trænede om sommeren'; det giver én glad smiley (;

Informationer der er underforståede, er informationer som tilhørerne selv må regne ud som det der giver de andre informationer relevans i historien og situationen; det kræver mere af tilhørerne en forudsættelser og giver to glade smileyer ((. I *Ishockey* er det underforstået (og ikke forudsat) at de om sommeren trænede på den samme sø som om

Årshushistorie	Hastighed	Ishockey	Stiger	Motorvej	Sennep	Nær Århus
Pointe	(((((((((((((((((
Spektakulært element s,H,v			H (v (
Unormal situation						
Ingen handling						.
Urealistisk virkning					.	.
Gåden for let at løse					.	.
Løsningen ikke tvingende						
Forudsættelse, S, H, M, V, T	H (s (H (, v (M (v (
Underforsåelse S, H, M, V, T	M ((H ((, v ((M ((v ((, v ((M ((
Smileyer i alt	6	9	8	7	2	1

S = situation; H = handling; M = motiv; V = virkning; T = tosseri

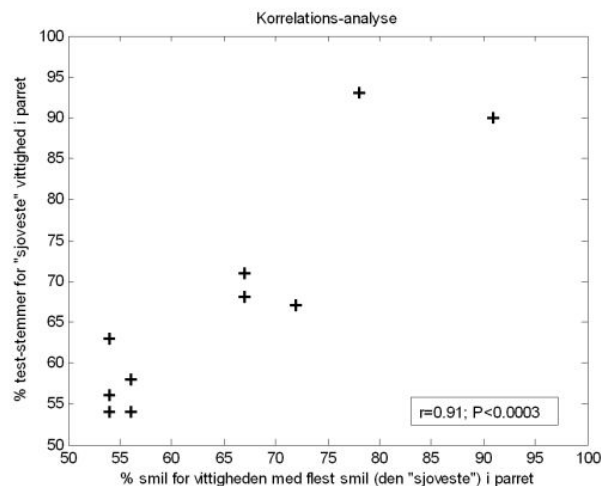
Nå, kære læser. Havde du givet de samme smileyer som jeg har beregnet? Og hvis vi ikke er enige, er det dig der har ret.

Empirisk undersøgelse

Vitsers kvalitet er ikke hvad man efter en teori kan beregne; i sidste ende kan kvaliteten kun måles på hvordan folk reagerer når de hører dem. Derfor har jeg lavet en empirisk afprøvning af hvilke af to historier i 10 sæt folk synes er bedst. Jeg har givet 58 mennesker 20 historier (som er aftrykt på artiklens sidste side), og bedt dem for hvert par sætte kryds ud for den bedste. Antallet af krydser er angivet efter historiens titel som en brøk mellem a- og b-vitsen, henholdsvis b- og a-vitsen i sættet. Før denne brøk angiver jeg det antal smileyer historien får efter den opgørelsesmetode jeg har foreslået her.

En helt præcis afgørelse af om beregningsmetoden bekræftes af folks bedømmelser, giver denne spørgeskemaundersøgelse dog ikke, fordi der er en faktor, ud over historiens retoriske og semantiske kvalitet, der har indflydelse på folks bedømmelser, nemlig om og hvor ofte de har hørt den før. Fx sagde mange at de kendte *Med røven opad*, men med en anden slutning, nemlig: *fordi der er et røvhul der har taget cyklerne*. Det havde været betydeligt sjovere, så de blev skuffede og sagde: *Den er gammel. Den kender vi*. Folks kendskab til de forskellige vittigheder kan jeg med smileyteorien selvfølgelig ikke tage højde for.

Variationen i smileyer og variationen ved afstemningen følges som man kan se af diagrammet, pænt ad; jo flere smileyer, desto flere har stemt på dem som den bedste i parret.

Statistisk set er der en korrelationskoefficient på: $r = 0.91$, og en signifikans værdi på $P < 0,0003$.

Korrelationskoefficienten er en værdi der angiver i hvor høj grad der er sammenhæng mellem to variable. Skalaen går fra -1 til 1, hvor 1 er perfekt overensstemmelse. Grafen aflæses ved at sammenligne x'ernes værdi på de to akser, lodret og vandret.

P-værdien udtrykker sandsynligheden for, at der bliver beregnet en korrelation mindst lige så stor som den fundne, under forudsætning af at der ikke er sammenhæng i populationen.

Der er i hvert af de 10 vittighedspar rimelig stor overensstemmelse mellem på den ene side forskellen mellem antallet af smileyer til de to historier i et par, og på den anden side forskellen mellem antallet af stemmer. Dette betyder at smileyberegningemetoden som forudsigelse af hvordan folk opfatter historierne, ikke er blevet modbevist.

De to historier i VI (a: *Pærer* og b: *Malkning*), synes umiddelbart at være den samme, blot med forskelligt tøj på; *Pærer* får 6 smileyer fordi den med en underforståelse ((() er en spektakulær ((), historie om alternativ rationalitet (((((), men en sur smiley (;) fordi virkningen er uden realitet, da århusianerne faktisk ikke får skruet pæren i, hvis manden ellers står på gulvet i huset. *Malkning* får ingen sur smiley, da de faktisk får malket koen.

Beregningen giver *Malkningen* 54 % af smileyerne, men den får 63% af stemmerne, så der må være andre kvaliteter ved *Malkningen* – eller defekter ved *Pæren* – end dem smileyerne beskriver. Halvdelen af personerne fik vittighederne i rækkefølgen a-b (14/14), halvdelen i rækkefølgen b-a (20/6), så forskellen kan ikke skyldes rækkefølgen. Forklaringen er måske at *Pæren* også findes i versionen: *Tre mand; en til at holde pæren og to til at dreje ham rundt*. Defekten ved *Pæren* kan være skuffelsen over ikke at finde denne version, men en ringere.

Årshushistoriers sociologi

Man kan inden for vittigheders sociologi skelne mellem forskellige typer ud fra deres sociale funktioner og indre egenskaber:

i) Jødevittigheder (fortalt af jøder, for jøder om jøder) har den funktion at vende op og ned på (revolutionere) værdierne og (re)habiliterer både fortælleren og tilhørerne fra en minoritetsgruppe og give dem selvrespekt. Ved at sætte sine dyreste værdi på spil kan jøden gennem vitsen vinde dem dobbelt igen. Det er den slags jeg har omtalt som vitser om alternative værdier og idealer (((((.

100 zloty til middagsmad

Da russerne havde indtaget byen Khelm (under Anden Verdenskrig), kom en russisk soldat cyklende på en af byens gader. Ved et af husene så han en gammel jøde som stod med sit bedesjal om skuldrene og bad til Gud. Soldaten stod af cyklen og spurgte den gamle: – Hvad laver du? – Jeg beder til Gud. – Og hvad beder du om? – Jeg beder Gud sende mig 100 zloty til at købe middagsmad for. – Du er dum sagde soldaten. Der findes ingen Gud. Nu vil jeg give dig 50 zloty, og så skal du vide at du har fået pengene ikke af Gud, men af en russisk soldat. Så gav han ham de 50 zloty, satte sig på cyklen og kørte videre. Jøden stak pengene i lommen og fortsatte sine bønner: – Herre min Gud! Tak for din gave. Men hvis du vil sende penge til mig en anden gang, så gør det ikke gennem en russisk soldat. Han stjæler halvdelen.

ii) Molbohistorierne har (havde) en sydebukfunktion. Når vi andre kan henlægge egenskaberne uvidenhed og dumhed til Mols, kan vi selv føle os rensat for den slags, på samme måde som nærorientalske stammefolk ved en kollektiv ulykke lagde alles synder på en buk som blev drevet ud i ørkenen. Sydebuk er dog måske for stærkt et ord, for molboerne er nok uvidende og dumme, men de gør alt med et godt hjerte. Ja det er et kriterielt træk ved molbohistorier at molboernes ulykke kommer af ædel dumhed, og ikke af ond snuhed. Næsten alle molbohistorier har en pointe af den type hvor molboerne har en alternativ rationalitet. I mange lande har man således historier om tosser fra en bestemt lokalitet, med netop denne milde sydebukfunktion (((((.

Fjenden kommer

Det var krig. Fjendens hær nærmede sig Mols. Og alt af værdi måtte skaffes i sikkerhed. Men hvor skulle man gemme kirkens kostbare klokke? – Jo vi sejler ud og sænker den i havet, foreslog den klogeste. Men da de var kommet ud på vandet, kom én i tanker om, at de da var nød til at kunne finde klokken igen, når krigen var forbi. – Det er ingen problem, vi skærer bare et mærke i båden, der hvor vi kaster klokken ud, så kan vi finde klokken ved hjælp af mærket, når krigen er forbi. – Det syntes alle var en lys idé.

iii) Ordspilsgåder, som fx alle-børnene-historier som skal rime, er ganske uideologiske; man kan rette dem mod enhver, og kun fortællesituationen afgør pilens retning. På den anden side har ordspilsvitser den vigtige funktion at afsløre at fordi ord giver mening, er det ikke sikkert at de har mening (((((.

Alle børnene

- Alle børnene var gode til fodbold
 - undtagen Michael – han var spasser.
- Det rimer ikke, men det passer.

Ordspilsgåder er især brugt i situationen hvor fortælleren demonstrerer sit one-up-man-ship ved at kunne stille gåder som tilhørerne ikke kan løse, og der kan let opstå en kappestrid om hvem der kan flest. Og det er tilhørernes dom der gør udslaget, ikke vitsens kvalitet. Den der spiller op (højt op) ved at fortælle ordspilsvitser, risikere at falde dybt hvis tilhørerne vender tommelfingeren nedad fordi vitserne er for gamle eller for vandede.

iv) Mange vittigheder har en ventilfunktion; for både fortæller og tilhørere slipper vitsen overtrykket ud i de ophedede situationer hvor der er blevet lagt låg på af fundamentalisternes tabuer og den politiske korrekthed. Det gælder når det drejer sig om sex, pis og lort, etniske grupper og fysiske handicaps ((.

Hvad er ligheden?.

- Hvad er ligheden mellem en pik og en perker?
- De er begge bedst når de er rejst

v) Perkervittigheder (fortalt af hvide til hvide om fejlfarverne) er ‘karnøfle-de-aparte-vittigheder’; de har kun den funktion at håne en mindretalsgruppe, som måske ikke en gang er til stede. Det er tekster som næsten ikke fortjener at blive kaldt vitser; for der behøver ikke at have anden kvalitet end en pointe om at perkerne er ringere mennesker end os andre og skal hånes. Den type vittigheder hører ikke til i det pæne selskab, og derfor bruges de ofte af underbundene blandt majoritetsgruppen mod vilkårlige ofre – som en slags modstand mod overhundredenes pænhed og politiske korrekthed. Men det gør dem ikke bedre.

Hvad er forskellen?

- Hvad er forskellen på en ældre tyrkisk kvinde og en elefant?
- Cirka to kilo og en sort kjole.

Hvilken funktion har århushistorier da generelt: i) værdirevolution, ii) syndeboek, iii) one-up-man-ship, iv) ventil eller v) karnøfle-de-aparte? Det kommer an på kvaliteten og typen. Under afsnittet om århushistoriernes kvalitet skelnede jeg mellem om århusianernes tosseri består i: i) alternative værdier, ii) alternativ rationalitet, iii) alternativ ordbetydning, iv) tabu-emner, og v) uværdige århusianere. Tossieritypen passer til funktionen, så århushistoriernes sociale funktion kan beskrives gennem deres type og deres kvalitet – idet kvaliteten skabt ved ekstra retoriske midler kan gøre en karnøfle-vits til en one-up-man-vits, osv.

Natten i Århus

- Ved du hvorfor luften er så ren om natten i Århus?
- Århusianere sover altid med lukkede vinduer.

I de eksempler jeg har set, er der ikke mange alternativ-værdi-vitser blandt århushistorierne (fx *Rundkørsler*), og det skyldes nok at der ikke er blevet udformet en stereotypi om hvordan århusianere er, sådan som der er en fast og velbegrunder forestilling om at jøder ikke må spise svinekød, har en gud der har et personligt forhold til dem, og har sans for ordkløveri. Århusianere kan være alt hvad der er uværdigt, og adskiller sig derfor i og for sig ikke fra andre. Historier der handler om virkelige århusianere, opfattes nemlig ikke som århushistorier.

Mars

For nogle år siden (maj 2000) kom en ung Københavnsk journalist til Århus, hvor han ikke havde været før. På Banegårdspladsen blev han mødt af en mand der stod og uddelte løbesedler hvorpå der stod "Støt stilladsarbejderne på Mars". Han spurgte om det ikke var lidt langt væk at sende sin solidaritet. Hvorpå manden svarede; — Nej, for det er jo lige nede i Spanien.

Nogle århushistorier har en pointe med alternativ rationalitet (fx *Ishockey*) med den milde syndebugfunktion som molbohistorier, men ordspilsvittighederne er de hyppigste, og det er således en tilfældig tradition at det lige er århusianere det går ud over i vittighedsfortællernes hanekamp. Dem kan århusianerne godt selv fortælle – det gælder om at komme one-up, ikke om at kolportere en ideologi. Tabuvittigheder værdsættes mest af børn i alle aldre, også århusianske børn, og karnøfle-vittighederne fortælles nok ikke af århusianere, men kun af folk der vil håndhæve janteloven i smileyernes by.

Selvangivelse.

- Hvorfor får de ansatte ved skatteforvaltningen i Århus aldrig checket deres selvangivelse?
- Fordi de ikke vil ligne hinanden.

Litteratur

Aleksandrowicz, Bronislaw (udg.) 1973: *Jødisk humor fra Polen og Rusland*, København.
 Freud, Sigmund (1906) 1979: *Der Witz und seine Beziehung zum Unbewussten*, Frankfurt am Main.

Bjerregaard, Povl 2006: *Børn og Vitser*, Århus: Klim.

Koestler, Arthur 1964: *The Act of Creation*, London: Hutchinson.

Meyerowitz, Jan 1971: *Der echte jüdische Witz*, Berlin: Colloquium Verlag

Togebj, Ole 1984: "Vittigheder", *Mål & Mæle* 10-1, 1984, s. 8-20.

Togebj, Ole 1986: "Jødisk Vid" i Helen Krag og Margit Warburg (red): *Der var engang - amol iz geven. Jødisk kultur og historie i det gamle Østeuropa*, København: Gyldendal, s. 171-92.

Togebj, Ole 1986: "Virkeligheden i flugten" i *Mål & Mæle* 11,2 s. 5-12.

Togebj, Ole 1996: "Politisk korrekthed i USA" i *Mål & Mæle*, 19,2, s. 5-10.

Zijderveld, A. 1976: *Humor und Gesellschaft - Eine Soziologie des Humors und des Lachens*, Graz: Verlag Styria

<http://www.123jokes.dk/kategori/aarhushistorier/20>
<http://www.1dot.dk/jokes/jokes.asp?Kat=%C5rhushistorier>
http://www.gakgak.dk/jokes_category.php?cat_id=71

Hvilken århushistorie er bedst?

I hver sæt er der aftrykt to århushistorier med angivelse af antallet af smileyer og stemmetallene fra den empiriske undersøgelse som et brøk a/b og b/a.

I.a. Stiger med på indkøb 8 ((((((((39/19

– Hvorfor har århusianerne stiger med når de går på indkøb?

– Fordi priserne er så høje.

I.b. Tegn på indbrud 4 ((((19/39

Hvordan kan man se, at det er en århusianer, der har begået indbrud?

– Skraldespanden er tømt, og hunden er gravid.

II.a. Ishockeyholdet 9 ((((((((33/25

Hvorfor har Århus ikke et ishockeyhold?

– De druknede under sommertræningen

II.b. Mælk 7 (((((((25/33

Hvorfor stiller århusianerne mælken ud på toiletet?

– De er bange for at den ikke kan holde sig.

III. a. Børnesenge 7 (((((((31/26

– Hvorfor er børnesengene så høje i Århus?

– Så kan de bedre høre når børnene falder ud.

III.b. Huller 6 (((((((26/31

To forretningsmænd var på vej til møde. Da de er nær Århus, får de øje på en mand som først graver huller og derefter dækker dem til. Yderst mærkværdigt ... så de spørger manden: – Hvad laver du?

– Jo, vi planter da træer, men min makker er desværre syg i dag...

IV.a. Rundkørsler 10 ((((((((56/6

Ved du hvad der står på skiltene ved en århusiansk rundkørsel ?

– Max tre omgange !

IV.b. Når man nærmer sig Århus 1 (6/56

Hvordan kan man se, at man nærmer sig Århus?

– Jo, så bliver pigerne grimmere end køerne!

V.a. Hastighedsbegrænsning 6 ((((((26/33

Ved du, hvorfor at århusianerne er holdt op med at tage til Ålborg efter at hastighedsbegrænsningen blev indført?

– Der er jo 120 km til Ålborg, og man må kun køre 110.

V.b. På motorvejen 7 (((((((33/26

En århusianer kører på motorvejen E 45 med sin kone; pludselig lyder det i radioen: – "På E- 45 er der nord for Skanderborg en spøgelsesbilist der kører i det forkerte spor." Så siger århusianeren til sin kone: – "Det gør de da alle sammen ..."

VI.a. Pærer 6 ((((((20/34

Ved du hvor mange mennesker der skal til at skrue en pære i i Århus?

– 101. En til at holde pæren og 100 til at dreje huset rundt.

VI.b. Århusiansk malkning 7 (((((((34/20

Ved du hvor mange århusianere der skal til for at malke en ko?

– Tyve. To til at holde i patterne og atten til at løfte koen op og ned.

VII.a. Skrivemaskinen. 4 ((((26/30

En århusianer kom for retten for tyveri. Dommeren siger:

– Du har stjålet en skrivemaskine.

– Nå, for Søren, var det en skrivemaskine. Jeg troede det var et kasseapparat.

VII.b. Logisk forklaring 5 ((((((30/26

En århusianer var sammen med en ven en tur på landet og kommer forbi en flok køer der går og græsser. Så siger århusianeren:—"Jamen, så er der da ikke noget at sige til at mælken undertiden er sur, når bondemanden lader sine køer stå lige i solen".

VIII.a. På restaurant i undertrøje 7 (((((((52/4

En århusianer der er kommet ind på en fin restaurant i undertrøje bliver stoppet af tjeneren. - De må ikke være herinde uden at have jakkesæt på!

– Det forstår jeg ikke, siger manden. Der står jo "No smoking" på skiltet der.

VIII.b. Sennep 2 ((4/52

Hvorfor har århusianerne altid sennep og remoulade med på toiletet?

– Fordi de ikke kan lide pølser uden sennep og remoulade...

IX.a. Med røven opad 6 ((((((37/15

Hvorfor begravede man før i tiden århusianere med røven opad?

– Fordi man så kunne bruge dem som cykelstativ! Hvorfor stoppede man?

– Fordi der kom lort på dækkene.

IX.b. Århusianske tagrender 3 (((15/37

Hvorfor ligger der lort oppe i århusianernes tagrender?

– Fordi at de er så højrevode ...

X.a. Sort humor 2 ((17/34

Hvorfor er århusianer altid så sorte at høre på?

– Der er for mørkt i Jylland til at snakke klart!

X.b. En-kronen 5 (((((34/17

Hvorfor er Århusianerne begyndt at komme 1- kroner i kondomerne?

Så kan de altid ringe hjem, hvis de ikke kan komme!